

УДК 346.5:349.6

О.А. ТРЕГУБ, юрист 1 категорії відділу проблем
господарсько-правового забезпечення економічної безпеки держави
Інститут економіко-правових досліджень НАН України, м. Київ

КОЛІЗІЇ ТА «СІРІ ЗОНИ» У ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ВІДНОСИН У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Ключові слова: : правове регулювання, сфера поведінки з відходами, колізія, «сіра зона», цільовий підхід, інтегрована ціль, цільовий апарат, цілісність, цілеспрямованість.

Досліджено проблему найпоширеніших дефектів у правовому регулюванні у сфері поведінки з відходами, таких як колізія та «сірі зони». Як методологічну основу дослідження обрано цільовий підхід до правового регулювання. За допомогою обраного підходу виявлено ряд колізій між цілями деяких правових норм, законів та інтегрованою ціллю правового регулювання у відповідній сфері, а також «сірих зон».

Вступ. Сьогодні правове регулювання у сфері поведінки з відходами перебуває під «тиском» потужних внутрішніх (погіршення екологічної ситуації, поглиблення ресурсної кризи) та зовнішніх (наближення до принципів і підходів права ЄС) чинників й опинилось на трансформаційному «роздоріжжі». Відомі раніше проблемні ділянки у відповідному регулюванні, зокрема колізія та так звані сірі зони, «оголилися» ще більше і регулярно поповнюються новими логіко-структурними та іншими дефектами.

На перший погляд складається враження, що правова сфера поведінки з відходами як ніколи зазнає різноманітних якісних перетворень та метаморфоз. Численні правотворчі ініціативи провокують відчуття її тотальної перебудови, зсуву усталеної парадигми правового регулювання з властивими йому цілями, принципами, підходами і засобами регулювального впливу. Насправді ж суттєвого оновлення «моноліту», «ядра» правової сфери поведінки з відходами поки що не відбулося у жодному з її ключових секторів (державний облік, економіко-правове стимулювання, правові механізми використання відходів в економіці на засадах матеріального і енергетичного «кругообігу» і т. д.). Варто пригадати, що останній спеціальний закон, яким внесено вагомі зміни до Закону України «Про відходи», датується жовтнем 2012 р. [1], тобто періодом до укладення Угоди про асоціацію з ЄС та пов'язаної із цим актуалізації курсу наближення до *acquis communautaire* в екологічній та інших сферах.

Спалах регуляторної активності щодо сфери поведінки з відходами за загальним правилом обмежується підготовкою проектів регуляторних актів, які «застигають» у проектному стані і не розвиваються до повноцінних елементів системи законодавства про відходи. Так, тільки у Верховній Раді України VIII скликання з кінця 2014 р. було зареєстровано більше двадцяти законопроектів, спрямо-

ваних на врегулювання тих чи інших питань поведження з відходами, ні один із яких станом на вересень 2017 р. не ухвалено. Наслідком цієї тенденції є тривала консервація наявних протиріч та «сірих зон» у правовому регулюванні у сфері поведження з відходами. Нарощуванню деструктивних явищ у ньому також сприяють окремі новації в законодавстві у сфері житлово-комунального господарства, ліцензування та енергетики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В юридичній науці різні аспекти правового регулювання у сфері поведження з відходами досліджували: В.І. Андрейцев, А.П. Гетьман, І.І. Каракаш, М.В. Краснова, В.І. Лозо, Н.О. Максименцева, Н.Р. Малишева, Р.В. Цалин, В.О. Юрескул та ряд інших учених (еколого-правовий підхід); О.О. Гончаров (господарсько-правовий підхід); В.А. Зуєв (комплексний еколого-господарський правовий підхід); А.О. Оскірко (адміністративно-правовий підхід); М.В. Федунь (міжнародно-правовий підхід). Попри значущість здобутків перелічених представників різних галузей юридичної науки, питання колізій та «сірих зон» у правовому регулюванні у сфері поведження з відходами все ще залишаються недостатньо дослідженими.

Мета статті — виявити окремі колізії та «сірі зони» у правовому регулюванні у сфері поведження з відходами.

Результати дослідження. Як методологічну основу дослідження колізій та «сірих зон» у правовому регулюванні у сфері поведження з відходами обрано *цільовий підхід* до відповідного регулювання, що відображає системний погляд на досліджуваний об'єкт. З позиції цього підходу аналізуються окремі функціонально-цільові елементи системи права (норми права) і системи законодавства (нормативно-правові акти) у їхньому цільовому взаємозв'язку та підпорядкуванні, що дає змогу з високою ефективністю діагностувати вищевказані дефекти правового регулювання. Особливу увагу приділено узгодженості цілей різного рівня, зокрема конкретних цілей норм права і більш загальних — нормативно-правових актів, якими ці норми закріплені. Роль вищої, об'єднувальної ланки для усіх цілей нижчого рівня виконує єдина (інтегрована) ціль правового регулювання у сфері поведження з відходами, точне і вичерпне формулю-

вання якої є одним із технічних завдань, що необхідно вирішити у цій роботі.

При розв'язанні окресленого завдання враховується, що постановка такої цілі має винятково важливе значення для визначення інших елементів системи правового регулювання, у тому числі його методу та способів. Автор відштовхується від того, що дотримання ієрархії цілей правового регулювання у сфері поведження з відходами (так зване дерево цілей, концепція якого на прикладі господарського законодавства запропонована Г.Л. Знаменським [2, с. 26]), на чолі з інтегрованою метою забезпечує такі його необхідні властивості, як цілісність і цілеспрямованість, що означають, передусім, несуперечливу (безколізійну) та оптимальну у кількісно-якісному плані правову регламентацію відповідної діяльності.

Для вірного формулювання інтегрованої цілі правового регулювання у сфері поведження з відходами в роботі також використано обґрунтований Г.Л. Знаменським комплексний підхід до цілей законодавства, що передбачає умовне виділення проміжних правових (спрямовані на зміну поведінки учасників відносин через заборони, дозволи і зобов'язання) та кінцевих неправових цілей (формують бажаний образ економічних та інших результатів) [2, с. 15]. Область застосування вказаного підходу природно охоплює не тільки власне законодавство як систему нормативно-правових актів, але і сам процес упорядкування суспільних відносин на основі правових норм, тобто правове регулювання.

Якщо суто правова форма цілей правового регулювання є універсальною, то його кінцеві цілі для сфери поведження з відходами потребують окремої уваги. Так чи інакше відповідні цілі зумовлені природою відходів як техногенних об'єктів, які, з одного боку, становлять загрозу для навколишнього середовища і здоров'я людей, а з іншого — є матеріальною цінністю, ресурсом, що може бути використаний у виробництві різної продукції (наприклад альтернативного палива). Звідси впливають дві основоположні цілі, досягнення яких має визначати спрямованість та зміст поведження з відходами — екологічна та економічна. Ще однією базовою ціллю згаданої діяльності є соціальна, що асоціюється із одержанням певних соціальних результатів. Соціальний ефект від поведження з відходами є

відчутним, приміром, під час створення нових («зелених») робочих місць або для забезпечення населення тепловою енергією, виробленою з вторинної сировини. Хоча в літературі розрізняють і низку інших цілей поводження з відходами, зокрема енергетичну та агрохімічну [3, с. 107], такі цілі поглинаються трьома вищенаведеними та не потребують виокремлення на рівні загальної мети правового регулювання.

Екологічна, економічна та соціальна цілі поводження з відходами мають бути урівноважені між собою, що надає цій діяльності сталого, гармонійного характеру. Відбиття такого аспекту в інтегрованій цілі правового регулювання у відомій сфері узгоджує її з цілями сталого розвитку ООН на 2016—2030 рр., з реалізацією яких пов'язується подальший розвиток України.

Таким чином, враховуючи викладене, інтегровану (або єдину, загальну) ціль правового регулювання у сфері поводження з відходами пропонується визначити як забезпечення шляхом правового впливу підвищення та оптимального поєднання екологічної, економічної і соціальної ефективності такої діяльності.

Недосконалий характер правотворчості призводить до виникнення протиріч (колізій) усередині цільового апарату правового регулювання у сфері поводження з відходами. Колізії можуть бути прямими, очевидними або прихованими, виявлення яких вимагає поглибленого аналізу різних системно-цільових елементів. У будь-якому випадку колізійність має наслідком порушення нормальних між- та внутрішньогалузевих зв'язків у такому регулюванні та, щонайменше, знижує його ефективність. У гірших ситуаціях колізії нівелюють соціальну цінність права, позитивний ефект від регулювання чи навіть сприяють стагнації та іншим шкідливим явищам у суспільстві (образно кажучи, настає «побічна» дія права).

Так, значні скупчення колізійних протиріч супроводжують правовий режим використання відходів в енергетичних цілях, що суттєво деформує правову модель енергетичного простору країни. Розглянемо декілька випадків.

Як встановлює Закон України «Про тепlopостачання», одним із основних напрямів розвитку систем тепlopостачання і вектором трансформації енергопростору є використання альтернативних джерел енергії, у тому числі

й енергії відходів виробництва [4]. Конкретна ціль цієї норми нібито зрозуміла і не потребує додаткового пояснення. Більше того, не виявляється будь-яких колізій у процесі її ув'язуванні з ціллю Закону України «Про тепlopостачання», покликаною, відповідно до преамбули, забезпечити енергетичну безпеку України і підвищити енергоефективність функціонування систем тепlopостачання [4].

Водночас положення правової норми в системі законодавства визначено не стільки її формальним розташуванням, скільки змістом правила поведінки. Керуючись цим міркуванням, доходимо необхідності діагностування цільових взаємозв'язків наведеної вище норми із законодавчими актами, до сфери регулювання яких вона також належить.

Основним законодавчим актом, ціль якого треба брати до уваги, є Закон України «Про альтернативні джерела енергії». Головна мета цього Закону полягає у розширенні використання альтернативних джерел енергії у паливно-енергетичному комплексі. Адекватне сприйняття висвітленого призначення потребує попереднього з'ясування сенсу таких джерел, якими, згідно із Законом, є відновлювані джерела енергії, у тому числі енергія органічних відходів (біомаса) та одержуваного з них газу (біогаз) [5], тобто лише органічна частина виробничих і побутових відходів та похідна від неї речовина — біогаз. Отже, напрям розвитку систем тепlopостачання щодо видового кола відходів розходиться із ціллю Закону України «Про альтернативні джерела енергії».

Функціонально-цільове напруження відчувається також у правових засадах державного регулювання виробництва теплової енергії з альтернативних джерел, що стримує розвиток енерговикористання біомаси та біогазу. На сьогоднішній день державне регулювання діяльності з виробництва теплової енергії на установках з використанням альтернативних джерел застосовують як стимул на регіональному рівні, а саме: повноваження з ліцензування закріплені за обласними та Київською міською державними адміністраціями, а щодо встановлення тарифів — за органами місцевого самоврядування. Аналогічні повноваження з регулювання виробництва теплової енергії на теплоелектроцентралях (далі ТЕЦ), теплоелектростанціях (далі ТЕС) і когенераційних установках реалізуються на центральному

рівні Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі НКРЕКП) [4, 6, 7]. Цільове зіткнення, конфлікт між нормами, які регламентують указані повноваження, відбувається тоді, коли наведені енергогенерувальні комплекси є об'єктами альтернативної енергетики, зокрема працюють на біомасі.

Відомо, що виробництво енергії з біомаси в Україні поступово зростає та, відповідно, збільшується кількість ТЕЦ і ТЕС, технологічно пристосованих під цей вид енергетичної сировини. За неофіційною інформацією на кінець 2016 р. у різних регіонах експлуатувалося уже шість таких комплексів, найновіший з яких — ТЕС на відходах деревини у м. Корюківка Чернігівської області — розпочав свою роботу у жовтні цього ж року [8]. Окремі із цих об'єктів (наприклад ТЕЦ, що належить ПАТ «Кіровоградолія») поки що обмежуються видобуванням теплової енергії для виробничих потреб їхніх власників (така енергія не є товарною продукцією), через що відповідна діяльність не підлягає ліцензуванню. На інших об'єктах тепла енергія виробляється й з метою її продажу, отже, на таку діяльність поширюється режим ліцензування і встановлення тарифів. Однак конфлікт повноважень різних рівнів державного регулювання призводить до його непослідовності, що показують дані НКРЕКП: виробництво теплової енергії ТЕЦ ТОВ «Смілаенергопромтранс», яка функціонує на деревній трісці, регулює НКРЕКП, а діяльності ТЕЦ ТОВ «АПК «Євгройл», що використовує лушпиння соняшника, — місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування [9, 10].

Протиріччя між цілями норм, що закладають правові підвалини державного регулювання у сфері виробництва теплової енергії з альтернативних джерел, не тільки виключає їх узгодженість із цілями законів України «Про теплопостачання» та «Про альтернативні джерела енергії» (згадувалися вище), але й перешкоджає їхньому підпорядкуванню інтегрованій меті правового регулювання у сфері поводження з відходами.

У нещодавній історії правового регулювання у сфері поводження з відходами є приклади колізій у його цільовому апараті, що спричинили негативні наслідки для сталого розвитку регульованих відносин через «гальмуван-

ня» прогресивних зрушень в енергетичній утилізації відходів.

Гостру цільову конфронтацію у правовому регулюванні спричинила спроба наприкінці 2012 р. упорядкувати надання нових видів комунальних послуг — із перероблення та захоплення побутових відходів — та віднесення цих послуг до сфери діяльності суб'єктів природних монополій і суб'єктів, що діють на суміжних ринках [11]. Чинники виникнення відзначеної колізії мали суб'єктивний характер і полягали у порушенні під час правотворчого процесу логічних правил юридичної техніки щодо внутрішньої та зовнішньої несуперечливості нормативно-правового акта. Усупереч приписам законів, до яких вносилися зміни (Закони України «Про природні монополії» та «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг»), НКРЕКП «наділяли» повноваженнями із встановлення тарифів на вищевказані послуги без надання їй статусу органу ліцензування. У такому вигляді націленість відповідних змін виявилася протилежною тій, яку мають названі законодавчі акти (приміром, забезпечення ефективності функціонування ринків, що перебувають у стані природної монополії [12]).

У результаті неможливості встановлення НКРЕКП тарифів на послуги із перероблення побутових відходів (повноваження з ліцензування такої діяльності Комісія набула у кінці 2016 р., а ліцензійні умови її провадження затвердила у травні 2017 р.) з 01.12.2013 на тривалий час зупинив діяльність єдиний в Україні сміттєпереробний завод (м. Рівне), експлуатацію якого було розпочато у травні того ж року. За сім місяців він успішно переробив 250 тис. м³ твердих побутових відходів на понад 2200 т альтернативного палива, тобто 70 % усіх відходів Рівного та області [13, 14]. Зупинка цього підприємства призвела до втрат як для екологічної, так і енергетичної безпеки регіону, — ефекту, протилежного загальній цілі правового регулювання у відповідній сфері.

Крізь призму цілей правового регулювання у сфері поводження з відходами у ньому чітко проглядають не тільки колізії, але і так звані «сірі зони». Виходячи з розуміння в теорії права таких фундаментальних понять, як сфера, предмет і межі правового регулювання, можемо припустити, що «сірою зоною» є відносини сфери поводження з відходами (сукупно або

певна їх «ділянка»), які *можна і необхідно* врегулювати, але вони не урегульовані або неналежно урегульовані правом. Наприклад, «сіра зона» може утворитися тоді, коли наявні правові норми безнадійно «відстали» від розвитку суспільних відносин або такі відносини упорядковуються поверхнево чи неповно. Цілі правового регулювання загалом та його функціонально-цільових елементів (підсистем) зокрема надають уявлення про необхідну повноту регулювання, у тому числі достатність правових засобів.

Наразі у правовому регулюванні у сфері поводження з відходами превалює тенденція до постійного розширення його меж (перш за все, за рахунок планування процесу адаптації українського законодавства до права ЄС) за відносної стійкості предмета (переважне число проектів нормативно-правових актів тривалий час або ніколи не набувають юридичної сили). Це означає, що площа сукупного «сірого простору» правової сфери поводження з відходами також пропорційно зростає.

Присутність «сірої зони» зазвичай виявляється при зіставленні цілі (цілей) правового регулювання із тими правовими засобами, які використовуються для її (їх) досягнення.

Так, для забезпечення оптимального поєднання екологічної, економічної та соціальної ефективності поводження з відходами (інтегрована ціль правового регулювання) дії та операції із ними повинні ранжуватися за пріоритетністю через систему правових приписів. У чинному законодавстві про відходи такі приписи не систематизовані і не покривають дійсних потреб правового регулювання, хоча пропозиції щодо усунення цього недоліку висувуються проектами законів (у вигляді ієрархії пріоритетів поводження з відходами, запозиченої з права ЄС) [15, 16].

За допомогою інтегрованої цілі встановлюється ще одна «сіра зона» у правовому регулюванні у сфері поводження з відходами — державний облік на національному рівні. Наразі основні фрагменти державного обліку у відповідній сфері, зокрема ведення реєстрів місць видалення відходів, реєстрів об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів, регламентовані законодавством для регіонального рівня (обласні та Київська міська державні адміністрації). На національному рівні управління державний облік у сфері поводження з

відходами практично відсутній, що породжує дефіцит об'єктивної та повної інформації, необхідної для формування і реалізації державної політики та досягнення цілей правового регулювання у цій сфері.

Особливим ідентифікатором «сірих зон» у правовому регулюванні у сфері поводження з відходами є бланкетні диспозиції правових норм. Ціль диспозицій такого виду передбачає обов'язкову наявність іншого нормативного джерела, яке конкретизує правило поведінки, проте інколи відповідного джерела може і не бути (що і спричиняє виникнення «сірої зони»). Так, пункт «с» ч. 1 ст. 17 Закону України «Про відходи» фіксує обов'язок суб'єктів господарювання мати дозвіл на здійснення операцій у сфері поводження з відходами [17]. Це, у свою чергу, вимагає від держави затвердження на підзаконному рівні порядку його надання. Разом із тим зазначеного порядку не існує, що криє у собі значні корупціогенні ризики, штучно перешкоджає розвитку ринку утилізації відходів та знижує інвестиційну привабливість сфери в цілому. Не випадково у Законі Республіки Казахстан «Про правові акти» наголошено: «нормативні правові акти похідних видів ухвалюються чи затверджуються за допомогою нормативних правових актів основних видів і складають з ними єдине ціле» [18]. Цілісність правового регулювання забезпечує цілеспрямованість його впливу і, як наслідок, очікувану екологічну, економічну і соціальну ефективність.

Висновки. Таким чином, застосування цільового підходу до правового регулювання у сфері поводження з відходами дозволяє виявити у ньому низку колізій та «сірих зон».

Верифікація цільового апарату вищеназваного правового регулювання показала наявність значного числа колізій між окремими нормами Закону України «Про теплопостачання», які впорядковують використання відходів як альтернативних джерел для виробництва теплової енергії, цілями цього та суміжних Законів України («Про альтернативні джерела енергії», «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг»), а також інтегрованою ціллю правового регулювання у відповідній сфері.

Також на основі теоретичного аналізу і емпіричних даних встановлено, що розбалансування цілей правового регулювання у сфері

поводження з відходами може призводити до зворотного ефекту від правового впливу, особливо до завдання шкоди екологічній та енергетичній безпеці регіону.

Використання потенціалу цільового підходу може стати корисним і для виявлення «сірих зон» у правовому регулюванні у сфері поведінки з відходами, тобто тих відносин цієї сфери, які можна і необхідно врегулювати, але не врегульованих або неналежно урегульованих правом. Такими зонами є ранжування операцій з відходами за критерієм їхньої пріоритетності, державний облік на національному рівні та порядок надання дозволу на здійснення операцій у сфері поведінки з відходами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму правового регулювання та посилення відповідальності у сфері поведінки з відходами: Закон України від 02.10.2012 № 5402-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 40. Ст. 539.
2. Знаменский Г.Л. Методы и средства повышения эффективности хозяйственного законодательства: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Донецк, 1984. 38 с.
3. Шаповал О.С., Бахарев В.С. Аналіз сучасних методів поведінки з органічними відходами м'ясопереробної промисловості України. *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського*. 2012. Вип. 5 (76). С. 106—108.
4. Про теплопостачання: Закон України від 02.06.2005 № 2633-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 28. Ст. 373.
5. Про альтернативні джерела енергії: Закон України від 20.02.2003 № 555-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 24. Ст. 155.
6. Про державне регулювання у сфері комунальних послуг: Закон України від 09.07.2010 № 2479-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 49. Ст. 571.
7. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності у сфері теплопостачання: Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 22.03.2017 № 308. *Урядовий кур'єр*. 2017. 18 трав. (№ 90).
8. Виробництво електроенергії з біомаси в Україні зростає. URL: <http://moesonce.com/povidomlennya/virobnictvo-elektroenergii-z-biomasi-v-ukraini-zrostaе.html> (дата звернення 19.06.2017).
9. Перелік суб'єктів господарювання, які отримали ліцензії на право провадження діяльності з виробництва теплової енергії на теплоцентралях, теплоелектростанціях, атомних електростанціях і когенераційних установках (станом на 13.09.2017). URL: http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/litsenziini_reestry/perelik_teplo-vyrob.pdf (дата звернення 15.09.2017).

10. Перелік суб'єктів господарювання, які отримали ліцензії з виробництва теплової енергії на установках з використанням нетрадиційних або поновлюваних джерел енергії, та ліцензування діяльності яких з 26.11.2016 вже не відноситься до повноважень НКРЕКП. URL: <http://www.nerc.gov.ua/?id=16087> (дата звернення 19.06.2017).
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державного регулювання у сфері комунальних послуг: Закон України від 02.10.2012 № 5400-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 40. Ст. 537.
12. Про природні монополії: Закон України від 20.04.2000 № 1682-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 30. Ст. 238.
13. Кондрацька В. Гроші не пахнуть: Чи зможе Україна отримувати прибутки зі сміття. URL: <https://www.unian.ua/society/1109219-groshi-ne-pahnut-chi-zmoje-ukrajina-otrimuvati-pributki-zi-smittya.html> (дата звернення 19.06.2017).
14. Единственный в Украине мусороперерабатывающий завод не работает из-за «дыры» в законе. URL: <http://ru.market.korupciya.com/edinstvennyiy-v-ukraine-musoropererabatyvayushhiy-zavod-ne-rabotaet-iz-zadyiri-v-zakone/> (дата звернення 19.06.2017).
15. Проект Закону про відходи від 16.06.2016 № 4838. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH3QE00A.html (дата звернення 19.06.2017).
16. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про відходи» (щодо імплементації вимог директив ЄС у сфері поведінки з відходами)» від 21.06.2017 № 6602. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62069 (дата звернення 08.09.2017).
17. Про відходи: Закон України від 05.03.1998 № 187/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 36—37. Ст. 242.
18. О правовых актах: Закон Республики Казахстан от 06.04.2016 № 480-V. *Казахстанская правда*. 2016. 8 апр. (№ 66).

REFERENCES

1. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vdoskonalennia mekhanizmu pravovoho rehuliuвання та posylennia vidpovidalnosti u sferi povodzhennia z vidkhodamy: Zakon Ukrainy vid 02.10.2012 No. 5402-VI. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2013. No. 40. St. 539 [in Ukrainian].
2. Znamenskiy G.L. Metody i sredstva povyisheniya effektivnosti hozyaystvennogo zakonodatelstva: avtoref. dis. ... d-ra yurid. nauk. Donetsk, 1984 [in Russian].
3. Shapoval O.S., Bakhariev V.S. Analiz suchasnykh metodiv povodzhennia z orhanichnymy vidkhodamy m'iasopere-robnoi promyslovosti Ukrainy. *Visnyk KrNU imeni Mykhaila Ostrohradskoho*. 2012. Vyp. 5 (76): 106—108 [in Ukrainian].
4. Pro teplopостачання: Zakon Ukrainy vid 02.06.2005 No. 2633-IV. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2005. No. 28. St. 373 [in Ukrainian].
5. Pro alternatyvni dzherela enerhii: Zakon Ukrainy vid 20.02.2003 No. 555-IV. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2003. No. 24. St. 155 [in Ukrainian].

6. Pro derzhavne rehuliuвання u sferi komunalnykh posluh: Zakon Ukrainy vid 09.07.2010 No. 2479-VI. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2010. No. 49. St. 571 [in Ukrainian].
7. Pro zatverdzhennia litsenziinykh umov provadzhenia hospodarskoi diialnosti u sferi teplopostachannia: Postanova Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniue derzhavne rehuliuвання u sferakh enerhetyky ta komunalnykh posluh vid 22.03.2017 No. 308. *Uriadovi kur'ier*. 2017. 18 trav. (No. 90) [in Ukrainian].
8. Vyrobnystvo elektroenerhii z biomasy v Ukraini zrostaie. URL: <http://moesonce.com/povidomlennya/virobnictvo-elektroenerhii-z-biomasi-v-ukraini-zrostaie.html> [in Ukrainian].
9. Perelik sub'iektiv hospodariuvannia, yaki otrymaly litsenzii na pravo provadzhenia diialnosti z vyrobnytstva teplovoi enerhii na teplotsentraliakh, teploelektrostantsiiah, atomnykh elektrostantsiiah i koheneratsiinykh ustanovkakh (stanom na 13.09.2017). URL: http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/litsenziini_reestry/perelik_teplo-vyrob.pdf [in Ukrainian].
10. Perelik sub'iektiv hospodariuvannia, yaki otrymaly litsenzii z vyrobnytstva teplovoi enerhii na ustanovkakh z vykorystanniam netradytsiinykh abo ponovliuvanykh dzherel enerhii, ta litsenzuvannia diialnosti yakykh z 26.11.2016 vzhe ne vidnosytsia do povnovazhen NKREKP. URL: <http://www.nerc.gov.ua/?id=16087> [in Ukrainian].
11. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo derzhavnogo rehuliuвання u sferi komunalnykh posluh: Zakon Ukrainy vid 02.10.2012 No. 5400-VI. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2013. No. 40. St. 537 [in Ukrainian].
12. Pro pryrodni monopolii: Zakon Ukrainy vid 20.04.2000 No. 1682-III. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2000. No. 30. St. 238 [in Ukrainian].
13. Kondratska V. Hroshi ne pakhnut: Chy zmozhe Ukraina otrymuvaty prybutky zi smittia. URL: <https://www.unian.ua/society/1109219-groshi-ne-pahnut-chi-zmoje-ukrajina-otrimuvati-pributki-zi-smittia.html> [in Ukrainian].
14. Edinstvennyi v Ukraine musopererabatyvayushchii zavod ne rabotaet iz-za «dyiryi» v zakone. URL: <http://ru.market.korupciya.com/edinstvennyi-v-ukraine-musopererabatyvayushchii-zavod-ne-rabotaet-iz-za-dyiryi-v-zakone/> [in Russian].
15. Proekt Zakonu pro vidkhody vid 16.06.2016 No. 4838. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH3QE00A.html [in Ukrainian].
16. Proekt Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro vidkhody» (shchodo implementatsii vy-moh direktyv YeS u sferi povodzhennia z vidkhodamy)» vid 21.06.2017 No. 6602. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62069 [in Ukrainian].
17. Pro vidkhody: Zakon Ukrainy vid 05.03.1998 No. 187/98-VR. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1998. No. 36—37. St. 242 [in Ukrainian].
18. O pravovyih aktah: Zakon Respubliki Kazahstan ot 06.04.2016 No. 480-V. *Kazahstanskaya pravda*. 2016. 8 apr. (No. 66) [in Russian].

Надійшла 02.11.2017

А.А. Трезуб

Институт экономико-правовых исследований
НАН Украины, г. Киев

КОЛЛИЗИИ И «СЕРЫЕ ЗОНЫ» В ПРАВОВОМ РЕГУЛИРОВАНИИ В СФЕРЕ ОБРАЩЕНИЯ С ОТХОДАМИ

Исследована проблема наиболее распространенных дефектов в правовом регулировании в сфере обращения с отходами, таких, как коллизии и «серые зоны». В качестве методологической основы исследования автор опирается на целевой подход к правовому регулированию. С помощью избранного подхода выявлен ряд коллизий между целями отдельных правовых норм, законов и интегрированной целью правового регулирования в соответствующей сфере, а также «серых зон».

Ключевые слова: правовое регулирование, сфера обращения с отходами, коллизия, «серая зона», целевой подход, интегрированная цель, целевой аппарат, целостность, целенаправленность.

O.A. Trehub

Institute of Economic and Legal Researches
of the NAS of Ukraine, Kyiv

CONFLICTS AND «GRAY ZONES» IN LEGAL REGULATION IN SPHERE OF WASTE MANAGEMENT

The present paper examines the problem of the most common defects in legal regulation in sphere of waste management, such as conflicts and «gray zones». As a methodological basis for the study, the author chose a goal approach to the legal regulation. Based on this approach, a number of conflicts between the goals of separate legal rules, laws and the integrated goal of legal regulation in this area, as well as «gray zones» are identified.

Keywords: legal regulation, sphere of waste management, conflict, «gray zone», goal approach, integrated goal, goal apparatus, integrity, purposefulness.